

29.marts, 2022

Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg

I denne uge udkom først en rapport fra Børns Vilkår, der viste store problemer med skolen for en stor del af børn med særlige behov, inkl. børn med diagnoser og forfærdelig megen skolefravær.

I dag udkom så VIVE's evalueringsrapport om inklusion m.v. Her tegnes også et dystert billede i forhold til skoleglæden og –udbyttet for de 15-20% af elever, der har det sværest i skolen. Inklusionen går tilsvarende den forkerte vej.

I det følgende beskriver jeg et enkelt område, der kan få stor betydning for PPRs muligheder for at tage mere aktiv deltagelse i skolens pædagogiske udvikling. Det er ærgerligt, at VIVE ikke i sine undersøgelser i større udstrækning har spurgt skolelederne – og især lærerne – om deres mening om, hvorvidt de vurderer, at PPR-psykologerne gør dem rustet til at ændre på fundamentale forhold i undervisningen i klasselokalet. Det er ikke tilstrækkeligt primært at spørge PPR's ledere om dette.

I bilaget til dette indlæg har jeg vedlagt en artikel, hvor jeg søger at analysere de mange væsentlige forhold, der må medtænkes, for at folkeskolen bedre kan sikre de 15-20% af eleverne et tryggere og mere udbytterigt skoleforløb. Jeg gennemgår 40 års erfaringer med skoleudvikling på baggrund af mit liv i folkeskolen som lærer, skolepsykolog, ledende skolepsykolog, børne- og ungechef, 12 år i hovedstyrelsen i Danmarks Lærerforening og mere end 18 år som formand for Pædagogiske Psykologers Forening.

Jeg søger at svare på spørgsmålet om, hvorfor det er så svært at lave faglig udvikling i Folkeskolen

Folkeskolen har behov for læreruddannede psykologer

Det kommunale PPR-system blev udviklet i 1972 med centrale krav om tværfaglighed i form af konsulenter med lærerbaggrund på de vigtige områder som læsning, adfærd og specialklasser. Psykologmæssigt var der to ansættelsesmåder i forhold til kvalifikationer. Læreruddannede psykologer (cand-pæd.psyk. eller cand.psyk.) blev ansat i skolepsykologstillinger, og psykologer uden læreruddannelse kunne ansættes i kliniske psykologstillinger. Dette krævede en kommunal plan for uddannelse inden for det kliniske område af såvel teori som praksis inden for det børnepsykiatriske område. Planen skulle i hvert enkelt tilfælde godkendes af Undervisningsministeriet.

Det betød, at alle psykologer frem til psykologloven i 1993 var enten specialist i skolen eller havde klinisk psykologisk uddannelse og erfaring. Fordelingen af antallet var omkring 3 til 1, og hver skole rådede over sin egen skolepsykolog i et tidsrum hver uge som skolens psykolog.

1200 generalistspsykologer!

Efter 1993 blev alle psykologer ansat i psykologstillinger uden krav om særlig specialistviden. Alle bliver på et tidspunkt autoriseret, men autorisationsuddannelsen er også en generalistuddannelse, så vi er ved at nærme os en situation, hvor der er 1200 generalistspsykologer ansat i folkeskolen – uden hverken folkeskolebaggrund/erfaring eller klinisk-psykologiske erfaring og uddannelse! Der er åbenbart opstået en myte om, at cand.psyk.'er – med eller uden autorisation automatisk er i stand til at varetage klinisk-psykologiske arbejdsopgaver med behandling. Det er jo slet ikke tilfældet, og det er meget uheldigt for de involverede børn, der har brug for hjælp til få det bedst mulige udbytte af skolegangen – uden at skulle henvises til diverse psykologbehandlingstiltag.

Vi ved, at en stor del af de universitetsuddannede psykologer ikke er særligt interesserede i at arbejde på PPR og kun bliver der, indtil de er autoriserede. Folkeskolen kan ikke bruge den store udskiftning af psykologer til noget.

Det er dybt problematisk for de svageste elever, at der er så mange psykologer, der primært er interesserede i at udrede dem individuelt og tage stilling til specialindsats – eventuelt inden for psykiatrien. I stedet for at interessere sig for at medvirke til at udvikle skolen og dens undervisning gennem at medvirke til at ruste lærerne og bakke dem løbende op i deres vigtige arbejde i klasseværelset med at indrette undervisningen til de elever, der findes der.

Jeg medsender en artikel, der uddyber og begrundet påstandene i dette indlæg.

Der er ikke brug for 1200 psykologer til at udskille børn til særtiltag. Hvis det er den primære opgave, vil det helt sikkert være en stor fordel at halvere dette antal. Det har bombet PPR tilbage til tiden før 1972, hvor det også var den primære opgave at udskille børn til særforanstaltninger. Men der var mindre end 100 psykologer til dette arbejde, og de fik også tid til vigtig forskning.

Hvad er løsningen?

Der er selvfølgelig mange vigtige faktorer på spil, men i forhold til PPR er der to store problemer:

1. PPRs tværfaglighed må genetableres

Der må være krav om, at der kan ske et fagligt velkvalificeret samarbejde på PPR, og det kræver, at der er ansat de nødvendige fagpersoner til at løse de opgaver, som PPR forventes at varetage. Dette er langt fra tilfældet i en stor del af landets kommuner.

Hvad folkeskolen angår, så kræver det læreruddannede konsulenter med egen undervisningserfaring inden for de store områder som læsning, adfærd og specialklasser.

Hertil kommer psykologuddannede med erfaring, uddannelse og kompetence på folkeskoleområdet som kan være hovedpsykolog på skoler.

Det store fokus på psykiske vanskeligheder kræver højt uddannede kliniske psykologer, der kan indgå i et tæt samspil med de øvrige faggrupper, så disse problemstillinger også kan blive set i den samlede folkeskolekontekst – og ikke kun som isolerede psykiske problemstillinger iboende det enkelte barn, jfr. det fortvivelende høje antal børn med skolefravær og diagnosen autisme.

2. Psykologuddannelser?

Der skulle jo intet være i vejen for, at dygtige cand.psyk.'er fra ét af de fire universiteter vil kunne videreuddanne sig til at blive dygtige psykologer i skolen. Problemet er blot, at det

sker ikke i praksis, og vi har ventet siden cand.pæd.psyk.uddannelsen forsvandt i 2004. Det kan folkeskolen – og især ikke de 15-20% af eleverne ikke leve af – eller vente på ændrer sig. Og når samtidigt, at det er tilfældet, at en stor del af de nyansatte cand.psyk'er ikke er engageret i folkeskolen og ej heller har kliniske kompetencer, så må det kalde på handling.

Folkeskolens behov er ikke at have ansat psykologer medmindre de har de fornødne kvalifikationer, som tidligere nævnt specialist i skolen og et mindre antal specialister på det kliniske område.

På det sidstnævnte område må der opstilles nogle klinisk-psykologisk uddannelseskrav, der sikrer deres kompetencer.

På skoleområdet synes det at være to muligheder:

a. Genetablering af cand.pæd.psyk.uddannelsen for bl.a. læreruddannede. Den står i forvejen i psykologloven, så det vil være enkelt. Det kan være en ulempe, at det var erfaringen før 2004, at også en hel del læreruddannede cand.pæd.psyk'er lod sig friste til at søge over i stillinger uden for folkeskolen med mulighed for mere behandlingsorienteret arbejde. Det kan folkeskolen og dens børn heller ikke leve af.

b. Etablering af en ny psykologuddannelse oveni lærer- og pædagoguddannelsen i form af en kandidatuddannelse.

Det vil sikre målrettede ansøgere i forhold til at engagere sig i folkeskolens og småbørnsområdets arbejde. Det anføres, at det er et problem, at de ikke kan autoriseres og dermed risikerer at blive betragtet som B-psykologer. Her glemmes, at autorisation omhandler psykolog-klient-relationen og skal give borgere garanti for kvalitet. Psykologer, der per definition alle er autorisationssberettigede, kan heller ikke blive autoriserede, hvis de er i job som underviser på vore uddannelsesinstitutioner, er ledere eller konsulenter, ligesom mange inden for organisationspsykologiens område.

PPR yder pædagogisk-psykologisk rådgivning, og det kræver ikke autorisation, fordi der er ikke et psykolog-klient forhold.

Til gengæld er det helt nødvendigt, at den nye uddannelse giver mulighed for at kalde sig psykolog, fx skolepsykolog, pædagogisk psykolog eller PPR-psykolog. Psykologtitlen er jo beskyttet, så det kræver, at Folketinget vedtager en lille ekstra sætning i psykologloven, der tillader dette.

Der er brug Folketingets hjælp til, at det kommunale PPR igen kvalificeres til at medvirke til at sikre, at ingen børn unødigt udpeges som problembærere med alle de omkostninger, vi ved, at det har livslangt, jfr. den eksplosion af udpegning af børn og unge til diverse psykiatriske problematikker.

Børn skal altid hjælpes, når de har brug for det – selvfølgelig også i forhold til de særligt psykiske problematikker.

Men der skal gøres alt for, at børn kan fastholdes mest muligt i det almene miljø, og det kræver et stærkt fokus på, hvordan vi skaber gode udviklings- og læringsmiljøer i skoler og dagtilbud. Et velkvalificeret PPR er en væsentlig faktor i at sikre dette.

Venlig hilsen

Bjarne Nielsen

tidl. børne-og ungechef, Jægerspris
tidl. formand for Pædagogiske Psykologers Forening

Kildevej 35

Skuldelev

4050 Skibby

mail: bjnielsen@mail.tele.dk

tlf. 21626260

Vedlagt:

Nielsen, Bjarne. 2020. *Hvorfor er det så svært at udvikle "Skolen for Alle"? Mangler vi viden? Spilder vi ressourcer? Hvad med PPR?* Pædagogisk Psykologisk Tidsskrift nr. 1, 2020